

Artykuł ukazał się:

"Finanse i rachunkowość", Studia Naukowe 1

Zeszyty Naukowe nr 28, pod red. D. Korenik

Wyższa Szkoła Zarządzania i Finansów we Wrocławiu, Wrocław 2009, ss. 73-85

KRYTERIA PRYZNAWANIA SUBWENCJI OGÓLNEJ JEDNOSTKOM SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Alicja Sekuła, Politechnika Gdańska,

Alicja.Sekuła@zie.pg.gda.pl

Słowa kluczowe: subwencje, subwencja ogólna, kryteria przyznania subwencji, części subwencji, dochody jednostek samorządu terytorialnego

Subwencja ogólna to jedna z trzech obligatoryjnych kategorii dochodów jednostek samorządu terytorialnego, o których wspomina Konstytucja RP [6]. W artykule zaprezentowano jakie – zgodnie z uregulowaniami prawnymi - muszą wystąpić przesłanki, aby zostały przyznane poszczególne części subwencji. Rozważania odniesiono do wszystkich szczebli samorządu terytorialnego.

1. IDEA SUBWENCJONOWANIA, CECHY I NAZWY CZĘŚCI SKŁADOWYCH

Dochody jednostek samorządu terytorialnego to, zgodnie z konstytucyjnym podziałem, dochody własne, subwencja ogólna oraz dotacje celowe z budżetu państwa. Za najistotniejsze uważa się dochody własne, których wysoki poziom traktowany jest jako przejaw aktywności oraz samodzielności tych jednostek. Możliwości generowania dochodów własnych nie są jednakowe dla wszystkich samorządów, co skutkuje znacznymi rozpiętościami w ich rozmiarze. W takich przypadkach uzu-

pełnieniem dochodów jest subwencja ogólna zapewniająca możliwość oferowania, jakość i dostępność usług publicznych na minimalnym akceptowanym poziomie. A zatem podstawowym celem transferu środków w postaci subwencji ogólnej jest uzupełnienie dochodów własnych.

Subwencja ogólna, za wyjątkiem przypadków gmin miejskich [10] i miast na prawach powiatu, to znaczące, a czasami i wiodące źródło dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Przeznaczana jest na finansowanie zadań własnych. Wpływające środki w ramach subwencji stanowią sumę niezależnie obliczanych składowych. Nazwy składowych nie determinują celu ani sposobu wydatkowania uzyskanych kwot, zapewniają jedynie większą elastyczność, ze względu na różne algorytmy wyliczeń i transferów oraz możliwość uwzględnienia różnorodnej liczby kryteriów. Innymi słowy, używanie różnych nazw poszczególnych części subwencji nie jest równoznaczne z określeniem celów i zadań wyznaczających dopuszczalne granice wykorzystywania środków [8]. Środki transferowane w ramach subwencji zwiększają pulę środków zgromadzonych z innych źródeł i nie wymuszają finansowania określonych zadań. Rozwiązanie takie jest zgodne z wytycznymi zawartymi w Europejskiej Karcie Samorządu Lokalnego stanowiącej, iż środki przyznawane w ramach subwencji nie powinny finansować specyficznych projektów [4].

Od roku 2004 [12] subwencja ogólna składa się z trzech części: wyrównawczej, równoważącej (regionalnej w województwach) i oświatowej. Oprócz trzech głównych części tworzy się rezerwę, zarówno subwencji ogólnej, jak i w ramach części oświatowej. Ponadto gminy mogą uzyskać środki z tytułu tzw. subwencji rekompensującej. Otrzymywana jest w przypadku stosowania ustawowych ulg i zwolnień podatkowych, np. z tytułu podatku dochodowego od nieruchomości w specjalnych strefach ekonomicznych. Choć jej znaczenie od strony finansowej nie jest istotne, to jest wyrazem respektowania autonomii samorządów, samodzielnie podejmujących decyzje o ulgach. W tym przypadku decyzja będąca wyrazem polityki społeczno-gospodarczej państwa jest narzucona z góry, a rekompensata oznacza, że jej koszty przerzucono na państwo, odpowiedzialne za jej realizację.

Subwencja ogólna przysługuje wszystkim jednostkom samorządu terytorialnego. Stwierdzenie to nie jest jednak równoznaczne z automa-

tycznym przyznaniem określonej kwoty każdej z nich. Otrzymanie poszczególnej kwoty uwarunkowane jest spełnieniem określonych kryteriów.

Pierwszą częścią subwencji, utworzoną dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, jest część wyrównawcza. Ma za zadanie wyrównanie różnic w dochodach między jednostkami danego szczebla oraz pomoc jednostkom słabym ekonomicznie [3]. W ramach części wyrównawczej wyróżnia się kwotę podstawową i uzupełniającą. Kwoty te składają się na system wsparcia ekonomicznego finansowany z budżetu państwa. Kolejną część subwencji, równoważąca (regionalna dla województw), tworzona jest dzięki wpłatom jednostek charakteryzujących się wysokim stopniem dochodowości podatkowej. Ostatnią częścią subwencji ogólnej jest oświatowa (por. rys. 1). Kwotowa to jej największa część, zwłaszcza w gminach i powiatach. Całkowitą wysokość, przypadającą na wszystkie jednostki samorządu terytorialnego, określa ustawa budżetowa. Minimalnej wysokości części oświatowej nigdzie nie zagwarantowano, aczkolwiek przyznana suma nie powinna być niższa niż część oświatowa z roku wcześniejszego, zwanego bazowym, po uwzględnieniu zmian dokonanych w finansowaniu zadań z zakresu oświaty. Sytuacja ta może być korzystna dla samorządów w przypadku malejących dochodów budżetowych państwa, czyli np. w czasie kryzysu, choć należy pamiętać, że pozostawienie niezmięionej wysokości części oświatowej faktycznie oznacza jej realne zmniejszenie, gdyż wartość nie musi być korygowana o współczynnik inflacji. O ile rozwiązanie to stanowi zabezpieczenie wielkości wydatkowanych na oświatę środków w kolejnych latach, to nie gwarantuje, że udział wydatków budżetowych na oświatę nie ulegnie zmniejszeniu, co jest możliwe w sytuacji rosnących dochodów państwa. Również brak jest kryteriów modyfikacji wielkości przydzielonych środków adekwatnie do zmiany zadań oświatowych, co w literaturze przedmiotu uznaje się za wadę w konstrukcji części oświatowej [4].

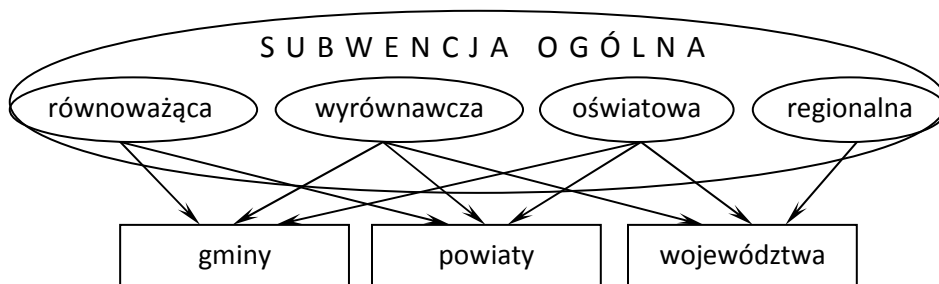
W odniesieniu do części oświatowej dyskusje rodzi także sama idea rozwiązania finansowania systemu oświaty w opisany wyżej sposób. Istota subwencjonowania sprowadza się do wyrównywania dysproporcji czy też uzupełniania środków, nie zaś do finansowania zadań. Problem, który należałoby rozwiązać rozważając ograniczenie rozmiarów tego źródła

dochodów, sprowadza się do zapewnienia odpowiednio wysokich dochodów własnych, zwłaszcza w tych jednostkach przestrzenno-administracyjnych, które w obecnej sytuacji nie udźwignęłyby ciężaru realizacji zadań oświatowych. Stąd też uznaje się, że „(...) subwencjonowanie wydatków na szkoły łamie (...) ogólną logikę subwencji (...), ale jest merytorycznie uzasadnione” [7].

Porównując trzy podstawowe części subwencji można powiedzieć, że [11]:

- wyrównawcza to instrument pionowego podziału środków między samorządem terytorialnym a państwem,
- równoważąca to narzędzie poziomej redystrybucji między jednostkami tego samego typu,
- oświatowa to instrument finansowania zadań oświatowych.

Rys. 1. Części subwencji dla poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego.

Źródło: opracowanie własne

Przy okazji warto dodać, że o ile w przypadku części wyrównawczej i oświatowej jej mniejsze składowe (kwoty) mają określone nazwy (podstawowa i uzupełniająca dla wyrównawczej oraz bazowa, uzupełniająca i na zadania pozaszkolne dla oświatowej), to w odniesieniu do części równoważącej kwoty określone są tylko procentowo.

2. KRYTERIA OTRZYMANIA SUBWENCJI

2.1. PODZIAŁ KRYTERIÓW

Podziału subwencji można dokonywać z wielu różnych punktów widzenia. Najbardziej rozpowszechnioną jest tradycyjna klasyfikacja, opisana wyżej, zgodnie z którą w ramach subwencji rozróżniamy 3 podstawowe części, które w dalszej kolejności dzielą się na kwoty. Jeśli podstawową przesłanką podziału będzie np. źródło pochodzenia środków, to powstaną 2 grupy subwencji – zasilające budżety samorządów z budżetu państwa lub z budżetów innych jednostek przestrzennych tego samego szczebla. Jednak przedstawiona w niniejszym artykule klasyfikacja przeprowadzona została z nieco innego punktu widzenia. Nie dzielono samych subwencji na typy, tylko kryteria ich przyznawania. Warunki otrzymania środków w ramach tej grupy dochodów są tak skonstruowane, że brak ich spełnienia albo dyskwalifikuje jednostkę przestrzenną, która nie może uzyskać określonej części/kwoty subwencji, albo jedynie decyduje o ilości przyznanych środków. Adekwatnie do cech, pierwszą grupę kryteriów nazwano bezwzględnymi, drugą – względnymi.

2.2. KRYTERIA BEZWZGLĘDNE

Jak już wspomniano, cechą bezwzględnych kryteriów jest to, że brak ich spełnienia automatycznie pozbawia jednostki przestrzenne możliwości otrzymania części subwencji. Do grupy tej należą następujące cechy:

- dochody podatkowe,
- gęstość zaludnienia,
- liczba mieszkańców,
- wskaźnik i stopa bezrobocia,
- typ gminy,
- wydatki na dodatki mieszkaniowe,
- dochody z trzech podatków: udziału we wpływach w podatku dochodowym od osób fizycznych, podatku rolnym i podatku leśnym,
- wielkość wpłat na część równoważącą,
- długość dróg powiatowych,

Tabela 1. Kryteria bezwzględne przyznawania subwencji i ich cechy.

Nazwa kryterium	Szczebel jst, którego dotyczy	Nazwa części i kwoty subwencji, której dotyczy	Warunek, po spełnieniu którego można otrzymać subwencję
dochody podatkowe	gminy, powiaty, województwa	wyrównawcza, kwota podstawowa	gminy < 92% średniej* powiaty < wartość średnia* województwa < wartość średnia*
gęstość zaludnienia	gminy	wyrównawcza, kwota uzupełniająca	< wartość średnia
typ gminy	gminy	równoważąca, kwota I, II, III	miejskie – kwota I, wiejskie i miejsko-wiejskie – kwota II i III
wydatki na dodatki mieszkaniowe	gminy	równoważąca, kwota I, II	miejskie: wydatki na dodatki mieszkaniowe > 80% średniej*, wiejskie i miejsko-wiejskie: wydatki na dodatki mieszkaniowe > 90% średniej*
udział we wpływach w podatku PIT, rolnym i leśnym	gminy	równoważąca, kwota III	wiejskie i miejsko-wiejskie < 80% średniej*
wskaźnik i stopa bezrobocia	wskaźnik - powiaty, stopa - województwa	powiaty - wyrównawcza, kwota uzupełniająca, województwa – regionalna, kwota I	> 110% średniej
wielkość wpłat na część równoważącą	powiaty	równoważąca, kwota I	wpłaty na część równoważącą < 1 mln zł
istnienie powiatowego urzędu pracy	powiaty	równoważąca, kwota II	brak urzędu
długość dróg powiatowych	powiaty	równoważąca, kwota III	> wartości średniej*
typ powiatu	powiaty	równoważąca, kwota IV	grodzkie
zmiana wpływów z części wyrównawczej i równoważącej (regionalnej)	powiaty, województwa	równoważąca, kwota V	zmniejszenie
liczba mieszkańców	województwa	wyrównawcza, kwota uzupełniająca	< 3 mln
powierzchnia dróg wojewódzkich	województwa	regionalna, kwota II	> wartość średnia*
regionalne PKB	województwa	regionalna, kwota III	< 75% średniej*

* - na mieszkańca,

Źródło: opracowanie własne.

- typ powiatu,
- zmiana wpływów z części wyrównawczej i równoważącej (regionalnej),
- powierzchnia dróg wojewódzkich,
- regionalne PKB.

Kryteria te, wraz z opisem warunków granicznych uprawniających do przyznania określonej kwoty przedstawiono zbiorczo w tabeli 1.

Średnie dochody podatkowe to kryterium, które decyduje o przyznaniu kwoty podstawowej części wyrównawczej. Dla gmin ustalono ten pułap na poziomie 92% średnich dochodów dla wszystkich gmin, dla powiatów i województw na poziomie równym tej wartości.

Średnia gęstość zaludnienia to z kolei kryterium przesądzające o możliwości uzyskania kwoty uzupełniającej części wyrównawczej. Mogą otrzymać ją tylko te gminy, których zaludnienie jest mniejsze niż wartość przeciętna dla tych jednostek, o ile przy tym spełniają drugie założenie związane z omówionym wcześniej kryterium dochodów podatkowych, w tym przypadku nieco łagodniejszym, gdyż anulującym przyznanie kwoty uzupełniającej po przekroczeniu 150% wartości średniej. Dość zbliżonym kryterium jest liczba mieszkańców. Jego cechą charakterystyczną, poza odniesieniem wyłącznie do województw, jest brak uwzględnienia wartości średnich czy odniesienia do wielkości powierzchni, na jaką zamieszkuje ta ludność. Znaczenie ma jedynie wartość graniczna wynosząca 3 mln. Każde województwo liczące ich mniej otrzyma kwotę uzupełniającą. Odmienne kryterium brane jest pod uwagę dla powiatów. Nie ma związku z liczbą mieszkańców, tylko z poziomem bezrobocia, nazwanym w ustawie „wskaźnikiem bezrobocia”. Przekroczenie o 10% wartości średniej uprawnia powiat do partycypacji w środkach uzyskiwanych z tytułu kwoty uzupełniającej. Dokładnie takie samo rozwiązanie zastosowano w województwach, jednak dotyczy ono jednej z kwot części regionalnej, a nie kwoty uzupełniającej części wyrównawczej, która także w województwach występuje. Jest to przykład braku konsekwencji w systemie stosowanych rozwiązań w odniesieniu do konstrukcji subwencji ogólnej, dużej umowności w nazewnictwie poszczególnych składowych i braku powiązania nazwy kwoty/części subwencji z koniecznością wydatkowania środków na konkretne zadania.

Typ gmin z kolei przesądza o tym, komu przydzielone zostaną poszczególne kwoty składające się na część równoważącą. Pomimo istnienia trzech typów gmin, z punktu widzenia możliwości otrzymania poszczególnych kwot tej części ważny jest status gminy miejskiej, bowiem do miast adresowane jest rozwiązanie pierwsze obejmujące 50% całej kwoty tej części, a do pozostałych rozwiązanie drugie i trzecie, dzielące po 25% środków z tego tytułu. Pierwsza z kwot adresowana jest do jednostek, których wydatki mieszkaniowe wynoszą co najmniej 80% średnich wydatków wśród gmin miejskich. Druga jest dosyć podobna – inny jest typ jednostek (wiejskie i miejsko-wiejskie), wyższy o 10 pp jest też pułap, od którego jest naliczana. Ostatnia, 25% kwota, zależy od średniej wysokości trzech typów dochodów podatkowych gmin wiejskich i miejsko-wiejskich i tylko im przynależy. O ile w poprzednich dwóch przykładach kwoty przysługiwały, gdy dana gmina przekroczyła określony próg, o tyle w tym przypadku jest odwrotnie – należna jest wtedy, gdy dochody z tytułu PIT, podatku rolnego i leśnego nie są wyższe niż 80% wartości średniej.

Rozdział części równoważącej dla powiatów jest jeszcze bardziej skomplikowany, niż dla gmin. Pierwszym bezwzględnym kryterium jest wielkość wpłat na część równoważącą. Jeśli przekracza wartość 1 mln PLN automatycznie eliminuje możliwość uzyskania pierwszej kwoty. Kryterium przyznania drugiej kwoty jest brak powiatowego urzędu pracy. Następna, trzecia, skierowana jest do powiatów, których długość dróg powiatowych przekracza wartość średnią. Przydział kwoty czwartej zależy od typu powiatu. Otrzymują ją jedynie miasta na prawach powiatu, zwane też powiatami grodzkimi. Przyznanie ostatniej kwoty części równoważącej również oparte jest na kryterium bezwzględnym, niemniej jest ono inne dla każdej jednostki przestrzennej. Nie uwzględnia wartości średnich, nie ma też arbitralnie przyjętego wskaźnika. Otrzymują ją powiaty, których planowane dochody z części wyrównawczej i 4 pierwszych kwot części równoważącej w rozpatrywanym roku będą niższe niż w roku bazowym, czyli bieżącym. Kwota ta to zatem swoisty bufor dla tych powiatów, których zakładane dochody z subwencji (pomijając część oświatową) w bieżącym roku spadną.

Bezwzględne kryteria zastosowano również przy określaniu składowych części regionalnej występującej w województwach. Pierwszym

kryterium, omówionym już wcześniej, jest stopa bezrobocia, drugim – powierzchnia dróg wojewódzkich. Podobny wskaźnik występuje w powiatach, z tym że porównywana jest długość dróg przypadająca na mieszkańca, a tym razem - powierzchnia i przysługuje po przekroczeniu w danym województwie wartości średniej. Trzecia kwota rozdzielana jest na podstawie regionalnego PKB. Przy dzieleniu środków uwzględniane są województwa, których PKB nie przekracza $\frac{3}{4}$ PKB wyliczonego na poziomie kraju. Z pozostałych dwóch kwot tylko w ostatniej zastosowano kryterium bezwzględne. Skonstruowane jest podobnie jak dla powiatów (zakładane zmniejszenie wpływów z subwencji w stosunku do poprzedniego roku), lecz należy pamiętać, że w województwach zamiast kwot części równoważącej występują kwoty części regionalnej.

2.3. KRYTERIA WZGLĘDNE

Omawiając podział kryteriów, zaznaczono, że subwencje są tak skonstruowane, iż niektóre kryteria jednoznacznie przesądzają o możliwości otrzymania konkretnej składowej, a inne jedynie wpływają na jej wielkość. Te drugie nazwano względnymi z tego powodu, iż decydują jedynie o rozmiarze transferu środków, natomiast ich konstrukcja nie powoduje eliminacji jakiegokolwiek jednostki. W obrębie omówionych dwóch części znaleziono tylko jedno takie kryterium potwierdzające tym samym tezę, że w systemie rozdzielania kwot subwencji wyrównawczej i równoważącej (regionalnej w województwach) zastosowanie mają kryteria bezwzględne. Tym wyjątkiem jest jedna z kwot części regionalnej dzielona adekwatnie do wydatków bieżących na regionalne kolejowe przewozy pasażerskie. Organizowanie regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich jest zadaniem własnym samorządu województwa [13], a zatem transfer środków z tego tytułu przysługuje wszystkim samorządom województw.

Na podstawie przedstawionych rozważań nie należy wyciągać wniosków, że w całym systemie subwencjonowania dominują kryteria bezwzględne, bowiem oprócz omówionych dwóch części subwencji istnieje trzecia – oświatowa. Dzielona jest między wszystkie jednostki samorządu terytorialnego. Jej wielkość dostosowano do zakresu zadań

oświatowych realizowanych przez poszczególne samorządy. Wylicza się ją osobno dla każdej jednostki samorządu terytorialnego. Kryteria decydujące o wielkość subwencji [9] nie eliminują, tylko dostosowują rozmiar transferowanych środków do specyfiki systemu oświaty na danym obszarze. Uwzględniona jest liczba uczniów, sprofilowanie kształcenia i wiążący się z tym nakład środków potrzebnych dla określonego typu szkoły (artystyczna, sportowa, muzyczna) oraz dla danego ucznia (niewidomy, niedosłyszący niepełnosprawny), jakość kadry pedagogicznej, pracownicy administracyjni, a także stopień realizacji zadań pozaszkolnych. Podstawą wyliczeń jest tzw. finansowy standard A, zależy od tzw. przeliczeniowej liczby uczniów, wyznaczonej z uwzględnieniem ponad 40 różnych kryteriów względnych, zwanych w rozporządzeniu wagami, zmodyfikowanych dodatkowo wskaźnikiem korygującym liczoną na podstawie wydatków rzeczowych oraz osobowych administracji i kadry pedagogicznej.

Wielkość środków przypadająca poszczególnym jednostkom przestrzennym zależy od typów i rodzajów prowadzonych szkół i placówek, kwalifikacji nauczycieli oraz liczby uczniów. Dokładny sposób podziału nie precyzuje ustawa, tak jak w opisanych wcześniej przypadkach, lecz rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej. To rozwiązanie jest krytykowane, zwłaszcza że dotyczy największej – z punktu widzenia wielkości przyznawanych środków – części subwencji ogólnej. Istnieją obawy, że w algorytmie podziału przeważą doraźne, polityczne interesy nad w miarę trwałymi, zobiektywizowanymi kryteriami podziału [5]. Rozwiązanie, w którym decyzja o tym, jak lub komu przydzielać publiczne środki, podejmowana jest na poziomie ministerstwa, najczęściej w formie rozporządzenia, wielokrotnie poddawana była krytyce. Sytuacja ta ulega zmianie, coraz więcej kwestii regulowanych jest na poziomie ustaw, jednak – jak widać na przytoczonym przykładzie – nadal istnieją rozwiązania, które przeczą tej idea.

PODSUMOWANIE

W artykule skupiono się na przedstawieniu kryteriów przydzielania subwencji ogólnej. Jak można zauważyć w zakresie pierwszej i drugiej części subwencji dominują kryteria bezwzględne, w trzeciej względne. Kryteria bezwzględne mają za zadanie oddzielić te jednostki, którym - zgodnie z literą prawa - dana kwota nie przysługuje, pozostałym zaś, adekwatnie do stworzonego algorytmu, przypisać środki z tytułu danej kwoty.

Istnienie samych kryteriów bezwzględnych nie jest jednak możliwe, gdyż mogłoby się okazać, że niektóre samorzady, przede wszystkim zasobne w środki finansowe pochodzące z innych źródeł, nie uzyskałyby żadnych wpływów z tytułu subwencji ogólnej. Sytuacja taka byłaby sprzeczna z prawem, gdyż należy pamiętać, że subwencja to jedna z obligatoryjnych kategorii dochodów. Jednostki samorządu terytorialnego mogą zatem nie otrzymać środków z tytułu określonej kwoty czy części, ale nie mogą nie otrzymać ich wcale. Przykładem jednostki samorządu terytorialnego niespełniającej bezwzględnych kryteriów jest Krynica Morska. Wpływy z tytułu subwencji stanowią w tym mieście niecałe 8% [1, dane za rok 2007] dochodów ogółem. Część oświatowa, średnio w gminach osiągająca 80-85% całości subwencji, stanowi w tym przypadku aż 100%, co oznacza, że Krynica nie spełniła żadnego bezwzględnego kryterium i tylko z części oświatowej, o wysokości której decydują kryteria względne, uzyskała dochody.

LITERATURA:

- [1] *Bank danych regionalnych*, http://www.stat.gov.pl/bdr_n/app/strona.indeks, 30.06.2009.
- [2] *Europejska Karta Samorządu Lokalnego*, tekst jednolity Dz.U. z 2006 r. nr 124, poz. 607, art. 9, pkt 7.
- [3] *Gospodarka regionalna i lokalna*, red. Z. Strzelecki, PWN, Warszawa 2008, s. 261.

- [4] Hanusz A., Niezgoda A., Czerski P., *Dochody budżetu gmin*, Wolters Kluwer, Warszawa 2006, s. 242.
- [5] Hanusz A., op. cit, s. 243.
- [6] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483, art. 167.
- [7] Mackiewicz M., E. Malinowska-Misiąg, W. Misiąg, M. Tomalak, *Budżet i finanse 2007*, Muncypium SA, Warszawa 2007, s. 144.
- [8] Ofiarski Z., *Subwencje i dotacje jednostek samorządu terytorialnego*, Difin, Warszawa 2002, s. 27.
- [9] Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 grudnia 2008 r. w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego w roku 2009, Dz.U. z 2009 r., Nr 235, poz. 1588.
- [10] Sekuła A., *Subwencjonowanie jednostek samorządu gminnego w województwie pomorskim w latach 2004-2006*, [w:] *Ekonomiczne i organizacyjne instrumenty wspierania rozwoju lokalnego i regionalnego*, red. B. Filipiak, Zeszyty Naukowe Ekonomiczne Problemy Usług nr 21 (500), Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2008, s. 404-405.
- [11] Sekuła A., *Struktura subwencji wybranych powiatów ziemskich województwa pomorskiego – analiza porównawcza z lat 2005-2007*, [w:], *Ekonomiczne i organizacyjne instrumenty wspierania rozwoju lokalnego i regionalnego*, red. B. Filipiak, T. II, Zeszyty Naukowe Ekonomiczne Problemy Usług nr 31 (530), Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2009, s. 109.
- [12] Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, tekst jednolity Dz.U. z 2008 r., Nr 88, poz. 539, z późn. zm., art. 7.
- [13] Ustawa z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym, tekst jednolity Dz.U. z 2006 r. Nr 16, poz. 94 z późn. zm., art. 40.

CRITERIA OF AWARDING GENERAL SUBSIDY TO SELF-GOVERNMENT UNITS

General subsidy is one of third obligatory category of self-government revenues, that is mentioned in Polish Constitution. The aim of the article is to show circumstances – due to legal sources – that have to occur to award parts of general subsidy. The research were conducted to all levels of self-government.